

Turisme i patrimoni: els recursos i el seu aprofitament turístic

Daniel Paül i Agustí

Durant molt anys hem tendit a associar patrimoni amb construït

Ara bé, la idea de patrimoni evoluciona

Edat mitjana.

Patrimoni = gabinet de curiositats.

Al segle XVIII s'amplia amb idea d'antiguitat (bàsicament Grècia i Roma):

Herculanium (1713)
Pompeia (1748)

Es creen els primers grans museus (normalment d'art), arxius o biblioteques.

British museum: 1753
Museus Vaticans: 1773
Museu del Louvre: 1793
Uffizi: 1795
Prado: 1819

S. XIX

Apareix la consciència que cal protegir (fins aquell moment imperava la idea de col·lecció). La idea de protecció serà constant fins l'actualitat.

Patrimoni = conjunt d'expressions materials que expliquen la identitat d'una nació.

Ara bé, es prioritza el monument aïllat

Projecte de reforma del centre històric de Barcelona. F. de Paula Nebot 1911

Font: Arxiu històric de Barcelona

Segle XX. Es comencen a protegir conjunts

<http://diazorcasibajottem.files.wordpress.com/2011/05/florence-panorama.jpg>

7.- 1945 – 1980.

Es comença a valorar impacte econòmic.

Es reconstrueix el patrimoni destruït per la guerra.

S'obre al públic: escoles, turisme de masses, consum superficial...

També s'inicien grans operacions de salvament.

Abu Simbel

http://en.wikipedia.org/wiki/Abu_Simbel_temples

1972.- Convenció sobre la protecció del Patrimoni Mundial, Cultural i Natural. UNESCO.

Primera declaració que cita el patrimoni i no només d'art o monuments. Inclou:

- Monuments
- Conjunts
- Espais naturals (novetat, ja es protegien, però per altres vies).

A partir de 1980:

El turisme comença a abandonar el consum en massa i busca productes singulars.

- Els destins (i el patrimoni) tradicional passa a considerar-se "obsolet".
- Es busca nou patrimoni singular i inèdit.

1992, es revisa la Convenció del 1972.

El 80% del patrimoni era monumental, normalment religiós i occidental.

S'aposta per diversificar orígens cap a Àfrica i Àsia

i temàtica:

- Apareix el Paisatge com a patrimoni
- Jardins
- Zones agràries...

Patrimoni industrial

<http://www.escolapedia.com/wp-content/uploads/Zollverein.jpg>

Patrimoni científic Arc Geodèsic de Struve

http://en.wikipedia.org/wiki/Struve_Geodetic_Arc

Edificis recents. Opera House. Inaugurada el 1973. Patrimoni humanitat el 2007.

commons.wikimedia.org

Més enllà de UNESCO Patrimoni literari

<http://jphoneyire.blogspot.com.es/2012/06/bloomsday-in-dublin.html>

JAMES JOYCE
IRISH PUB & RESTAURANT

BLOOMSDAY
SATURDAY **JUNE 16TH**
ULYSSES
READING
6PM

DRINK SPECIAL

JAMES JOYCE IRISH PUB & RESTAURANT
616 S. PRESIDENT STREET, BALTIMORE, MD 21202 | (410) 727-5107
THEJAMESJOYCEPUB.COM | TWITTER | FACEBOOK

Noves tipologies relacionades amb el patrimoni arquitectònic

www.bunquersmartinet.net

El patrimoni s'incorpora com a nou mitjà per gestionar el turisme

- ➔ **Afavoreix la sostenibilitat**
(ambiental, social, econòmica...)
- ➔ **Convivència: l'art de viure junts** (gent de totes les classes socials, nacionalitats, ingressos, nivell educatiu...)
- ➔ **Integrar les actuacions dures i toves** (no apostar només per un aspecte, buscar la integració)

Problema:
la visió parcial del turisme

foto.d'wall.com

I pensar en el benefici dels ciutadans. No només d'empreses, turistes o inversors.

<http://apartamentos.blogspot.com/mediterraneo>

Exemple Brussel·les: pensat pels ciutadans, atreu als turistes.

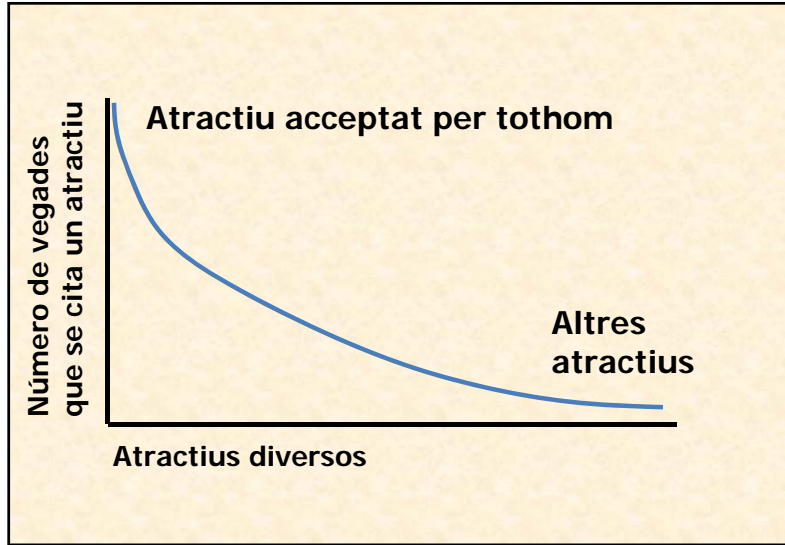

Si només pensem en el turismé, és quan tindrem problemes.

Ara bé, com identifico els recursos turístics que poden jugar un paper important?

Concepte de llarga cua. Només uns pocs atractius seran interessants per tothom:

Aquest fet a més va acompanyat del: *fast look*

Visita turística (entendre el context, viure l'experiència)

vs.

Col·lecció d'imatges (fer-se la foto a un lloc que no saps què és, però que tothom t'ha dit que hi has d'anar).

Però tothom fa les mateixes propostes:

BarcelonaTurisme

CASTELLANO | ENGLISH | FRANÇAIS | ALTRES | MÉS

ITINERARIS PER DIES

Un dia a Barcelona

Capítol l'essència de Barcelona en un dia pot ser una mica atrevit, però la intensa jornada estarà plena de recompenses. Garantit!

El recomanem que l'aveguem d'hora i agafis la ruta nord (llevat del Barcelona Bus Turístic). Pots agafar el primer autobús a les 9 del matí a la Plaça de Catalunya o pujar-hi des de qualsevol parada propera al teu hotel. En el passeig de Gràcia, entre els carrers Consell de Cent i Aragó, hi trobaràs les cases Lleo Morera, Amatller i Batlló, tres jocs de l'arquitectura modernista construïdes per Lluís Domènech i Montaner, Josep Puig i Cadafalch i Antoni Gaudí, respectivament. Passar al costat d'elles és com contemplar un museu modernista a l'aire lliure! Una mica més a mur, a la cantonada amb el carrer Provença, veuràs la Casa Milà, la famosa Pedrera, obra també de Gaudí, i fondre't superficial de la qual et recordarà sense dubte la del mar. Més enllà del passeig de Gràcia ambdràs a l'obra més representativa de Gaudí: la Sagrada Família, una obra arquitectònica on qualsevol detall amaga una història. Podries passar-te hores contemplant-la... però en el teu cas, una estoneta serà suficient.

Després de dinar, la ruta sud (vermella) del Barcelona Bus Turístic et durà fins a la muntanya de Montjuïc. Quan entris l'avinguda Maria Cristina veuràs reflectat en la imponent silueta del Palau Nacional al fons, tres principals del Museu Nacional d'Art de Catalunya, un dels museus més importants de Barcelona. No és l'únic museu que aquí trobaràs: muntanya s'anomenada pel barcelonès, també hi trobaràs la Estació Mítica o el CaixaForum, entre altres. Una mica més a mur hi ha el Pavelló Mies Van der Rohe, la contribució que va donar l'artista de la Bauhaus a la ciutat; el Palau Espanyol, amb la seva senyera arquitectural; i l'Òrbita Olímpica, amb alguns dels escenaris més emblemàtics dels Jocs Olímpics de 1992: el Palau Sant Jordi, l'Estadí Lluís Companys o les piscines Picornell, edifici que et més encantarà veure'n ocasió d'admirar amb motiu d'aquell important esdeveniment.

Per la tarda, és el torn de passejar pel barri Gòtic. A la plaça Nova podries visitar la Catedral (no et perdis el seu claustre gòtic), restes de la muralla romana a la cantonada amb el carrer del Bisbe. Per agafar mateix carrer ambdràs a la plaça Sant Jaume, amb l'Ajuntament i el Palau de la Generalitat cara a cara. A una meitat, a la plaça del Rei, podràs gaudir del magistral passat medieval de la ciutat i agafar el carrer Argüelles, ambdràs a la impressionant basílica de Santa Maria del Mar, un magnífic exemple del gòtic català. Per culminar el dia, et recomanem que s'oppi a La Rambla, mentre contemples l'espectacle de la gent que passeja... i decideixes quan tornaràs a Barcelona!

Un dia a Barcelona

Apartament i Casa de la Ciutat
CaixaForum
Casa Amatller
Casa Batlló
Casa Lleo Morera
Catedral
El Barri Gòtic
El Poble Espanyol
Estadí Olímpic Lluís Companys
Fundació Joan Miró
La Pedrera
La Rambla
Muralla i porta d'entrada a la ciutat romana de Barcino - Frons del Col·legi d'Arquitectes (Plaça Nova)
Museu d'ides i invents de Barcelona (miba)
Museu de l'Ètnica

http://www.barcelonaturisme.com/Un-dia-a-Barcelona_3Ngb8YISuLWFE7r8h4hs_hL2lvBduBOWYqSuHDT320

Santa Maria del Mar

Exemple: viatge típic dels xinesos

Tabla 1. Típico viaje extenso únicamente a España (12 días, incluyendo el viaje en avión)

Ciudad	Itinerario
Mérida (1 día)	Patrimonio romano.
Sevilla (1 día)	Casco histórico, plaza de España, iglesia de Sevilla, espectáculo de flamenco, parque de María Luisa.
Ronda (1/2 día)	Puente nuevo, patrimonio urbanístico.
Granada (1 día)	La Alhambra y la ciudad.
Córdoba (1/2 día)	Templo romano de Córdoba, puente romano, patrimonio histórico.
Toledo (1 día)	Puerta Bisagra, monasterio de San Juan de los Reyes y catedral de Santa María.
Madrid (1 día)	Gran Vía, Puerta del Sol, plaza de Colón, Puerta de Alcalá, estadio del Bernabéu y compra de <i>souvenirs</i> .
Segovia (1 día)	Acueducto romano, catedral, el Alcázar.
Madrid (1 día)	Palacio Real y viaje en AVE a Barcelona.
Barcelona (3 días)	Parque Güell, Sagrada Familia, La Roca Village, un día libre, las Ramblas, paseo de Gràcia.

Traducción propia. Fuente: Elaboración propia a partir de la información de CITS. Explicación del producto: «Un viaje en profundidad por España en 12 días» (西班牙一地 12 日深度游), disponible en: <http://www.cits.com.cn/cits/teamtravel/outbound/detail/04001282862.html?visa_city=北京> [consulta: 7 de mayo de 2014].

Lojo, Aureli & Cànoves, Gemma (2015) "El turismo chino en Barcelona. Elementos clave de un fenómeno reciente" *Documents d'Anàlisi Geogràfica* 60(3), 581-599

I hi ha un grup de turistes que vol això:

- Fer-se fotos a «llocs famosos» per penjar-les a internet i demostrar que has estat allà.
- Visitar el màxim de llocs possibles. «Millor visitar París, Londres, Berlín, Brussel·les en una setmana que passar una setmana a París».

La valoració del patrimoni

Font: Generalitat de Catalunya (2011) *Guia local de valoració turística Barcelona*, Generalitat de Catalunya http://www.gencat.cat/diue/doc/doc_34789678_1.pdf

No tot el patrimoni pot ser producte turístic! Cal que sigui atractiu, però també viable

Font: Generalitat de Catalunya (2011) *Guia local de valoració turística Barcelona*, Generalitat de Catalunya

Podem disposar d'elements de valor patrimonial que no atreguin prou la gent (Badia del Vallès).

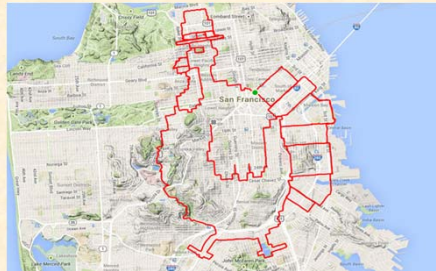
<http://www.quetiempo.es/fotos/mapa-de-badia-del-valles-3.jpg>

Podem disposar d'un recurs inviable com a producte turístic per les dificultats de desenvolupar-lo (Cercs, Pantà de la Baells).

<http://ermitasmedievales.blogspot.com.es/2013/05/monasterio-sant-salvador-de-la-vedella.html>

O pot no haver-hi res, però que ens faci gràcia fer-ho (strava art, amb gps)

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/societat/bici-com-pinzell-4905235>

TROTACARAGOL 2017
20 de maig a les 17:00 hores
Punt de sortida: Institut Samuel Gili i Gaya

Dibuixarem el caragol més gran del món!

Inscriu-te! www.trotalunatics.cat/trotacaragol/

El Trotacaragol és un projecte amb finalitat educativa i socialitzadora. Els beneficis que s'obtinguin aniran a l'ONG sense ànim de lucre Càncer Infantil en col·laboració amb el grup de treball per al projecte de recuperació de pins de Gaija a l'Alt Pirineu.

Organitza: **LA PILETA** LLEIDA

<http://trotalunatics.cat/trotacaragol/>

Nivell d'atractivitat

Hi ha diversos nivells de valor, entre els que destaquen:

1. El valor patrimonial: derivat de la valoració d'un expert.
 - No sempre coincidirà amb un valor turístic
 - Es pot potenciar amb oferta complementària

Exemples de valor patrimonial que necessita oferta complementària:

http://galerias.grupnaciigital.cat/galeria/vallesoriental/VisitaGuadaAerodromOsanes2010/gran/IMG_6285m2.jpg
http://1.bp.blogspot.com/_sM4DU0IDu4/UnGax3-TDn/AAAAAAAAA-k/Q6vw-hRTST8/s1600/DSC_1311.JPG

2. La singularitat: interès científic, bellesa natural o artística, etc.

Determina el potencial i el tipus de visitant que podem atreure.

Cal vigilar, però, que la creació de valor turístic no afecti la singularitat i la genuïnitat del recurs valorat.

És singular?

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ee/Sagrada_Familia_01.jpg

3. La identitat (la història, el paisatge, les tradicions i costums, els productes, els béns patrimonials, etc.)

Cal vetllar, però, que la creació de valor turístic no acabi fent perdre justament la identitat del recurs valorat.

En alguns casos la identitat també pot ser contraproductent.

4. El simbolisme: és l'interès que desperta el recurs per la significació o la capacitat evocadora que té (lloc on es troba, història, atributs, etc.)

Nivell de viabilitat

1. Limitacions tècniques o legals: poden ser per l'estat de conservació, per treballs que s'hi desenvolupen, per l'accessibilitat a la visita, per condicions de la propietat, per permisos i figures de protecció, etc.
2. Accessibilitat: Facilitat i seguretat general de l'accés a l'element i dins del propi element (discapacitats, infants, gent gran, vertigen...)

3. Públic objectiu: quin és el públic al qual volem arribar, quines són les seves característiques i demandes i quin és el volum potencial de públic que podem arribar a atreure.

Lligat a això: la capacitat de càrrega és suficient per a garantir la viabilitat de l'activitat turística? La qualitat de l'atractiu pot posar-se en perill per la massificació?

4. La gestió: com serà gestionat, qui en serà responsable, com es finançarà, com es mantindrà, com se n'assegurarà el funcionament, com es promocionarà, etc.

Un producte turístic sempre ha de tenir present la perspectiva del temps per poder ser viable, tant pel que fa a la duració de l'atractivitat com a la capacitat de funcionament i autofinançament.

Feta aquesta valoració tenim:

VALORACIÓ	NIVELL 1 BAIX	NIVELL 2 MITJÀ	NIVELL 3 ÒPTIM
Atractivitat	No és prou atractiu per ell mateix com perquè valgui la pena visitar-lo.	És prou atractiu per no perdre-te'l si et trobes de visita per la zona.	Val la pena venir al lloc només per a visitar-lo.
Viabilitat	Té inconvenients tècnics o la inversió que requereix no compensa el seu desenvolupament.	No rendible per ell mateix però genera dinàmica favorable a l'entorn.	Genera oferta turística a l'entorn i ingressos directes o indirectes suficients.
Interès i potencial	Millor desestimar-lo si no es pot complementar.	Val la pena de crear valor turístic per a aquest recurs.	És prioritari convertir aquest recurs en producte turístic.

Font: Generalitat de Catalunya (2011) Guia local de valoració turística Barcelona, Generalitat de Catalunya

Sobre aquesta base decidirem quins elements hem d'incloure en el guiatge

Com evolucionarà el patrimoni i el turisme?

Que cal fer com a guies (Donaire, 2014, *de bat a bat*):

- 1. L'objectiu de la visita no és veure, és escoltar.**
- 2. Canviar les 50 fotografies per 3 experiències inoblidables. Rebaixar la pressió en el turista. Fulletons o webs amb menys elements.**
- 3. Personalitzar la visita segons el grup**

4. Crear experiències especials, quasi úniques (exemple, visites individuals a monuments)

5. Incentivar les estades llargues. Per exemple, aparcaments més barats si hi estàs més temps.